

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Nc/4/2023
Identifikačné číslo spisu:	3116222900
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:3116222900.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. H., narodeného S., E., zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Ján Cáfal, advokátska kancelária, s. r. o., Košice, Murgašova 3, IČO: 45 607 338, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, IČO: 00 166 073, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 19C/105/2016, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania sporu vedenom na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 11Co/10/2023, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Alena Radičová, JUDr. Eva Vékonyová a JUDr. Iveta Záleská n i e s ú v y l ú č e n é z prejednávania a rozhodovania sporu vedenom na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 11Co/10/2023.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom Krajským súdom v Trenčíne (ďalej aj „krajský súd“) pod sp. zn. 11Co/10/2023 vzniesol žalobca prostredníctvom svojho právneho zástupcu námietku zaujatosti všetkých sudcov Krajského súdu v Trenčíne podaním z 24. marca 2023, ktoré bolo doručené Okresnému súdu Trenčín spolu s podaným odvolaním žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Trenčín z 09. februára 2023 č. k. 19C/105/2016-192. Námietku zaujatosti vzniesol pre pomer Krajského súdu v Trenčíne a tým všetkých jeho sudcov k sporu. Poukázal na skutočnosť, že funkčne príslušným súdom na prejednanie odvolania žalobcu proti rozsudku okresného súdu je Krajský súd v Trenčíne, ktorý spolu so svojím právnym predchodcom - vyšším vojenským súdom, žalobcom označenými rozhodnutiami rozhodujúcim spôsobom participoval na vzniku škody žalobcu. Navyše na Krajskom súde v Trenčíne má podľa žalobcu dodnes pôsobiť sudca vtedajšieho senátu „2Tov“ JUDr. Roman Hargaš. Tiež poukázal na teóriu zdania. Žalobca uzavrel, že Krajský súd v Trenčíne nemôže o odvolaní konať, inak by o náhrade škody rozhodoval súd, ktorý škodu spôsobil, a preto sú podľa neho všetci jeho sudcovia vylúčení. Zároveň navrhol delegáciu inému súdu.

2. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) posudzoval opodstatnenosť vznesenej

námietky zaujatosti sudcov Krajského súdu v Trenčíne len vo vzťahu k tým jeho sudcom, ktorí majú ako zákonní sudcovia prejednať a rozhodnúť spor vedený Krajským súdom v Trenčíne pod sp. zn. 17Co/60/2023 (o odvolaní žalobcu a odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Trenčín z 09. februára 2023 č. k. 11C/28/2016-201).

3. Zákonným sudcom je sudca (samosudca alebo člen senátu) miestne, vecne a funkčne príslušného súdu, ktorý má konať podľa rozvrhu práce prijatého v súlade so zákonom (pozri napr. I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97, II. ÚS 47/99, III. ÚS 31/01).

4. Sudkyne krajského súdu senátu 11Co JUDr. Alena Radičová, JUDr. Eva Vékonyová a JUDr. Iveta Záleská, ktorému bola podľa rozvrhu práce vec pridelená na rozhodnutie, sa k obsahu vznesenej námietky vyjadrili (č. l. 268 spisu) a zhodne uviedli, že vo veci sa necítia byť zaujaté, nemajú žiaden vzťah k veci, ani k účastníkom konania a ich zástupcom.

5. Najvyšší súd posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov Krajského súdu v Trenčíne z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

6. V zmysle § 49 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

7. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a) k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b) k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c) k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b), alebo d) k osobám zúčastneným na konaní [viď obdobne b) a c)]. Relevantný je iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

8. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP).

9. Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len „ústava“), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom objektívne, nezaujato a spravodlivo.

10.1. Samotný subjektívny názor strany sporu, že v osobe určitého sudcu sú dané okolnosti vylučujúce ho z prejednávania a rozhodovania veci, nezakladá ešte bez ďalšieho dôvod pre legitímne obavy z jeho nestranného a nezaujatého rozhodovania.

11. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

12. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

13. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

14. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávánemu sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí.

15. Aj ústava deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike - nezávislosť a nestrannosť.

15.1. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojitým významom; označuje jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, jeho vedenia a kolektívu.

15.2. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

16. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 385/2000 Z. z.“) vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

17. V danom prípade je námietka zaujatosti sudcov Krajského súdu v Trenčíne odôvodňovaná tým, že by o náhrade škody rozhodoval súd, ktorý škodu spôsobil, ktorú skutočnosť žalobca považuje za objektívny dôvod pre vznik pochybností o nezaujatosti konania a rozhodovania namietaných sudcov (bližšie pozri bod 1. tohto rozhodnutia).

18. Najvyšší súd k tomuto žalobcovmu dôvodu námietky zaujatosti uvádza, že je potrebné dôsledne rozlišovať medzi súdom a sudcom (ktorý na tomto súde vykonáva súdnictvo) a mať pri tom na zreteli, že ich vzájomný vzťah nie je vzťahom zamestnaneckým alebo služobným. Vymenovaním za sudcu vzniká a zánikom funkcie sudcu zaniká osobitný vzťah sudcu k štátu, z ktorého vyplývajú vzájomné práva a povinnosti sudcu a štátu; za štát v týchto vzťahoch nekoná súd, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo, ale ústredný orgán štátnej správy súdov - vid' § 25 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. Treba dodať, že v zmysle § 2 ods. 2 tohto zákona sudca je pri výkone funkcie sudcu nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom. Preto dokonca ani skutočnosť, že strana sporu podala žalobu proti súdu, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo, sama osebe nezakladá dôvod na pochybnosti o nezaujatosti tohto sudcu (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Nc/14/2010).

19. Obsah spisu (ani sama podstata vznesenej námietky) nedáva v danom prípade žiadny dôvod pre spochybnenie pravdivosti vyjadrenia žalobcom namietaných zákonných sudcov.

20. Najvyšší súd poznamenáva, že obsahovo zhodné závery vyjadril už vo viacerých obdobných veciach (napr. aktuálne jeho rozhodnutia sp. zn. 4Nc/2/2023, 1Nc/3/2023).

21. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd rozhodol, že sudkyne Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Alena Radičová, JUDr. Eva Vékonyová a JUDr. Iveta Záleská nie sú v danom prípade vylúčené z prejednávania a rozhodovania danej veci. Najvyšší súd ďalej o vylúčení ďalších sudcov Krajského súdu v Trenčíne v zmysle § 55 CSP nerozhodoval.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.